

Integraal datamanagement binnen de overheid

Het Integraal Strategisch Data Management (ISDM) model

De Data Management Association (DAMA)¹ definieert datamanagement in zijn Data Management Body of Knowledge als: 'Data management is the business function of planning for, controlling and delivering data and information assets. This function includes the disciplines of development, execution and supervision of plans, policies, programs, practices and procedures that control, protect, deliver and enhance the value of data and information assets.'² Kortweg omvat datamanagement alle beleidsmatige, uitvoerende en controlerende activiteiten van de organisatie in relatie tot de omgang met gegevens.

Inleiding

Het op grote schaal verwerken (verzamelen, analyseren en gebruiken) van gegevens neemt sterk toe bij zowel private als publieke organisaties. Inmiddels is er al vanuit verschillende hoeken gewezen op zowel de kansen (in de vorm van efficiency, effectiviteit en veiligheid), als de bedreigingen (in de vorm van schendingen van privacy en vrijheden) van dit grootschalig verwerken van gegevens.³

Het Kabinet heeft in de afgelopen jaren meerdere malen onderkend dat de overheid een belangrijke rol heeft ten aanzien van die kansen en die bedreigingen. Het Kabinet stelt het (behoud van het) vertrouwen van burgers in de verwerking van gegevens door de overheid centraal, waarbij het Kabinet externe transparantie en verantwoording als de instrumenten ziet om dat vertrouwen te behouden. De gegevensverwerking door overheidsorganisaties vereist dan ook expliciete beleidskeuzes ten aanzien van de omgang met de externe omgeving.

Bestaande datamanagement modellen besteden uitsluitend aandacht aan de interne organisatiekant, met een primaire focus op de methoden en technieken voor gegevensverwerking. Deze interne inrichting en uitvoering van datamanagement is echter onlosmakelijk verbonden met de eerder genoemde beleidskeuzes ten aanzien van de omgang met de externe omgeving. Een integraal datamanagement model op strategisch niveau moet dan ook beide pijlers omvatten.

De verbinding tussen buiten- en binnenkant wordt gemaakt in de Beleidsvisie op gegevensverwerking, dat een doorvertaling is van de algemene strategische doelstellingen van de organisatie. In die beleidsvisie maakt het hoogste management aan alle interne en externe belanghebbenden kenbaar hoe de organisatie omgaat met de verwerking van gegevens. Met dit beleid als uitgangspunt dient aan beide pijlers van datamanagement, in samenhang, invulling te worden gegeven.

Het Integraal Strategisch Data Management (ISDM) model

De externe omgeving bestaat uit vier hoofdcomponenten rondom gegevensverwerking:

- Wet- en regelgeving
- Interactie met burgers en bedrijven
- Dialoog met belanghebbenden
- Gegevensuitwisseling met derden

¹ DAMA staat voor Data Management Association International, een non-profit vereniging van data professionals. Meer informatie is beschikbaar op: <https://www.dama.org/content/about-us>

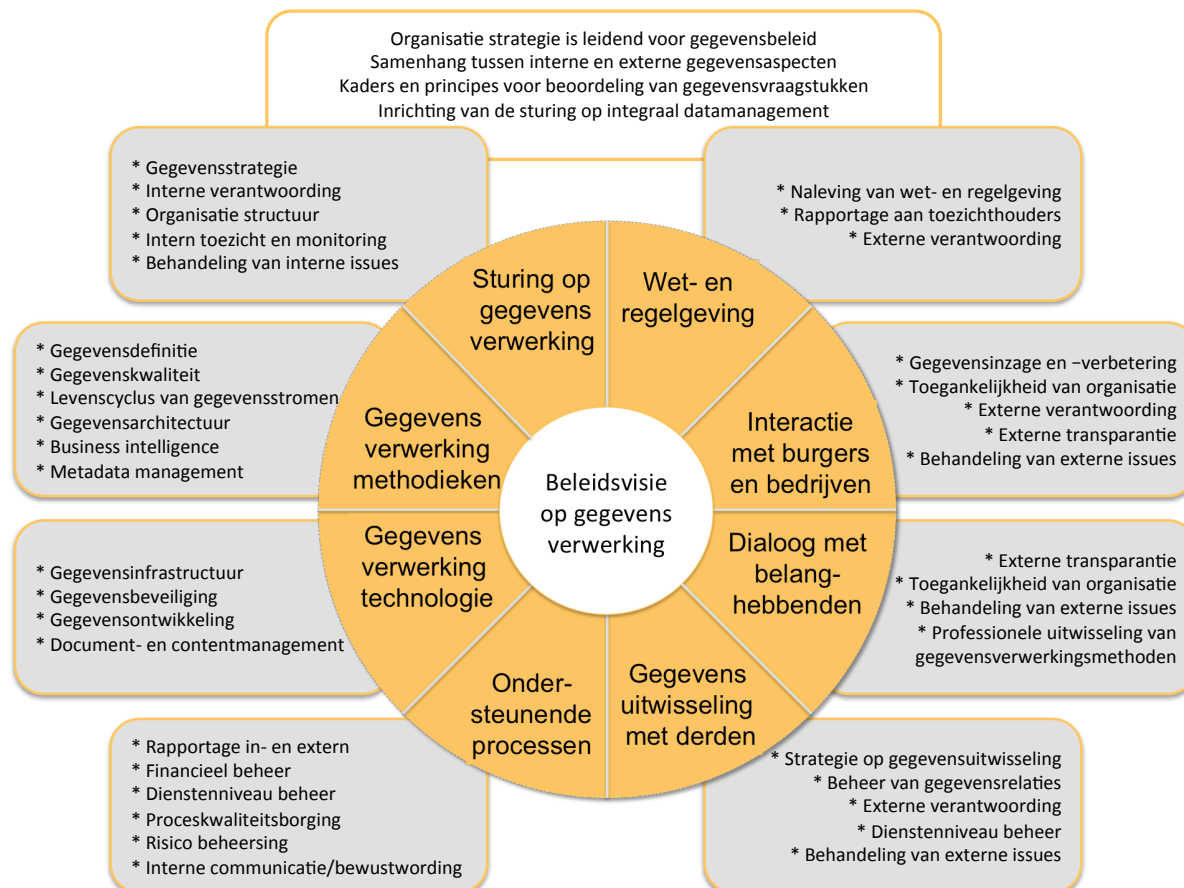
² DAMA International, *The DAMA Guide to The Data Management Body of Knowledge (DAMA-DMBOK Guide)*. (Bradley Beach, 2010), 4.

³ De termen 'data' en 'gegevens' worden hier als synoniemen gehanteerd.

De interne organisatie bestaat eveneens uit vier hoofdcomponenten rondom data verwerking:

- Sturing op gegevensverwerking
- Gegevensverwerking methodieken
- Gegevensverwerking technologie
- Ondersteunende processen

Elk van deze hoofdcomponenten is nader uitgewerkt in subcomponenten en onderliggende kernactiviteiten. Onderstaande figuur schetst de hoofd- en subcomponenten, waarbij aan de rechterzijde de externe componenten staan en aan de linkerzijde de interne componenten.⁴



Adoptie en implementatie

Adoptie en implementatie van dit datamanagement model betekent als eerste dat de onderlinge afhankelijkheid van de externe omgeving en de interne organisatie wordt onderkend. Omgaan met data vereist een integrale blik van de organisatie en haar medewerkers.

Het hoogste management stelt de beleidsvisie vast in een richtinggevend en kaderstellend document. Met dat uitgangspunt worden alle reeds bestaande initiatieven tegen het licht gehouden om eventuele 'witte vlekken' te identificeren. Naar verwachting zullen er binnen de organisatie al verschillende (sub)componenten van het model zijn ingericht. Het is echter cruciaal dat er een expliciete verbinding wordt gelegd met de beleidsvisie en tussen de losse (sub)componenten onderling.

⁴ De kernactiviteiten per subcomponent zijn benoemd in de masterthesis *The implementation of the Dutch Cabinet's policy on data management within the context of large-scale use of data*, dd. 18 november 2016, in het kader van de master-opleiding van de Cyber Security Academy te Den Haag.

De organisatie zal daarnaast moeten bepalen met welke prioriteit en urgentie de 'witte vlekken' worden ingekleurd. Daarbij is het van belang dat alle producten en afspraken, die binnen het kader van het ISDM model vallen, voor alle medewerkers van de organisatie toegankelijk en (in hun samenhang) begrijpelijk zijn.

Tot slot, idealiter wordt het model (uiteindelijk) geadopteerd op het niveau van samenwerkingsverbanden of ketens van overheidsorganisaties, met een gedeeld standpunt op (onderdelen van) het model. Dat geeft burgers de meeste duidelijkheid ten aanzien van de manier waarop de overheid met hun gegevens omgaat.